

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Nauk Historycznych
Zespół Badań Egodokumentalnych UMK
Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział w Toruniu
Stowarzyszenie Archiwistów Polskich Oddział w Toruniu

O tych, którzy stoją w cieniu – rodzina, przyjaciele, organizacje i ich znaczenie w biografjach naukowców

23-24 kwietnia 2026 r.,

Wydział Nauk Historycznych UMK, ul. Bojarskiego 1, 87-100 Toruń

Świat nauki tradycyjnie zdominowany jest obrazem naukowców, najczęściej mężczyzn, prezentowanych jako spiszowe postaci - prowadzących swoje badania, działających społecznie czy też podejmujących inne aktywności zgodnie ze swoimi zainteresowaniami, w oderwaniu jednak od zwykłej codzienności.

W takim opisie ludzie ci są przede wszystkim badaczami, przedstawicielami swoich dziedzin, a ludźmi „z krwi i kości” stają się tylko o tyle o ile jest to konieczne dla ich przedstawienia. Ten tradycyjny obraz jest jednak bezsprzecznie zafałszowany. Po pierwsze nie można być naukowcem nie będąc człowiekiem. W końcu to nasze człowieczeństwo, doświadczenia i zainteresowania w znakomitej mierze determinują to jakie obszary badawcze dotyka dany naukowiec. Po drugie, za niemal każdym naukowcem stoi w cieniu osoba, najczęściej żona/partnerka, która poprzez swoje ciche poświęcenie, zajmowanie się domem, dziećmi i sprawami dnia codziennego umożliwia badaczowi „oderwanie się od przyziemności i wędrowanie ku gwiazdom”.

Podczas zaproponowanej konferencji, chcielibyśmy pochylić się właśnie nad sylwetkami i rolą tych cichych bohaterek (i bohaterów). Jesteśmy bowiem przekonani, że oddanie głosu i zwrócenie uwagi na tych, którzy są zazwyczaj niewidzialni przyczyni się do lepszego zrozumienia funkcjonowania świata nauki, we wszystkich jego odcieniach. Drugim polem badawczym, które może być niezwykle ciekawe, jest także kwestia marginalizacji. Dostrzegalne jest bowiem zjawisko, przypisywania większej roli we wspólnych badaniach mężczyznom niż ich partnerkom, nawet jeżeli udział ten jest równy.

Oprócz bliskich w cieniu naukowców z pewnością znajdowały się inne osoby, instytucje czy organizacje (społeczne lub państwowe), które w konkretnych przypadkach mogły mieć wpływ

na ich drogę naukową, wybór tematów badawczych czy ich realizację. Z tego powodu, chociaż w pierwszej kolejności chcielibyśmy naszą refleksję skierować w stronę konkretnych postaci nie odżegnujemy się również od rozważań dot. wpływu instytucjonalnego.

Celowo nie zawężamy zakresu chronologicznego naszej konferencji. Zdając sobie bowiem sprawę, że zapewne większość wystąpień będzie się koncentrowała na okresie XX w. liczymy, że uda się dostrzec sylwetki dotąd niewidzialne także w innych epokach.

Chcielibyśmy poczynić jeszcze jedną uwagę. W tym krótkim zaproszeniu piszemy o naukowcach. Zdajemy sobie bowiem sprawę z ich dominującej przez wieki roli w nauce i świecie uniwersyteckim. Nie tracimy jednak z oczu badaczek, które również wychodzą na pierwszy plan. Z tego powodu liczymy także, że uda nam się podczas konferencji zidentyfikować przypadki, w których to mężczyźni byli tymi, którzy zapewniali wsparcie.

Proponujemy zatem następujące przykładowe obszary refleksji:

1. sylwetka żony/partnerki (męża/partnera) wspierającej naukowca/naukownicę,
2. wpływ żony/partnerki (męża/partnera) na środowisko pracy naukowca/naukownicy,
3. rodzina i jej obraz w egodokumentach (wspomnieniach, listach itp.) naukowców,
4. udział kobiet we wspólnych badaniach i jego postrzeganie przez środowisko naukowe,
5. przyjaciele, znajomi wywierający wpływ na naukowców,
6. wpływ instytucji/organizacji na życie i działalność badacza.

Zaproponowane tematy stanowią oczywiście tylko przykłady. A organizatorzy są otwarci na wszelkie inne zagadnienia, które są powiązane z zaproponowanym tematem konferencji.

Na zgłoszenia chęci udziału (na załączonym formularzu) czekamy do dnia 31 grudnia 2025 r. prosimy je przesłać na adres mailowy: egodokumenty@umk.pl

Informację o przyjęciu zgłoszenia prześlemy do końca stycznia 2026 r., a program konferencji zostanie opublikowany w marcu 2026 r. Opłata konferencyjna wynosi 300 zł. Prosimy ją wpłacić na konto nr 45 1160 2202 0000 0000 3174 8579, z dopiskiem *egodokumenty* imię i nazwisko uczestnika do dnia 28 lutego 2026 r.

Z poważaniem

dr Janusz Bonczkowski

dr hab. Hadrian Ciechanowski

Sekretarz konferencji

lic. Weronika Zimoch

Formularz zgłoszeniowy

O tych, którzy stoją w cieniu – rodzina i jej znaczenie w biografjach naukowców

23-24 kwietnia 2026 r.,

Wydział Nauk Historycznych UMK, ul. Bojarskiego 1, 87-100 Toruń

Imię i nazwisko:

Stopień/tytuł naukowy:

Afiliacja:

e-mail:

telefon (opcjonalnie):

Tytuł wystąpienia:

Abstrakt (maksymalnie około 200 słów):